

De Dordtse Leerregels (= DL) over de verzoening.

De DL spreken hier met name over in II.1-7.

DL I begint met de belijdenis dat we door de zonde Gods vloek en de eeuwige dood verdienen (I.1). In het vervolg blijkt dat wedergeboorte (de vernieuwing van ons hart en leven) en vergeving beiden als cruciaal beleden worden voor onze verlossing of voor onze verzoening met God.

De vraag waar het ons nu om gaat is: ontvangen we de vergeving van zonden doordat Jezus voor ons in de plaats onze straf draagt en onze schuld betaalt? Of is vergeving echt puur kwijtschelding van schuld waarvoor geen (vervangende) betaling noodzakelijk is? Op grond waarvan vergeeft God precies? Is schuld zo'n probleem voor God, dat daar betaling voor nodig is? Of is de verandering van hart (wedergeboorte) de enige echte voorwaarde waarna God hartelijk en liefdevol alle schuld en straf kwijtscheldt (gewoon weg doet 'om niet')?

DL II.1. zegt dat Jezus de schuld en straf op zich nam en voor ons gedragen heeft.

We lezen hier dezelfde woorden als in de Catechismus: *“God is ... ook volkomen rechtvaardig. Nu eist zijn gerechtigheid ... dat onze zonden ... worden gestraft. Aan deze straffen kunnen wij alleen ontkomen, als aan Gods gerechtigheid wordt voldaan”*. Het is helder, dat – volgens de DL - God gewoonweg niet kan vergeven zonder dat er wordt gestraft. Dat is ook hier het stellige uitgangspunt (een gereformeerd axioma). Maar wordt dit vanuit de Schrift bewezen?

Aangehaalde teksten hierbij zijn:

Exodus 34:6,7.

Hier maakt God zich bekend als Vergever en Straffer. De DL denken blijkbaar dat God beiden tegelijk is tegenover dezelfde persoon. Gezien allerlei vertalingen (en overeenkomstig de hele Bijbel) staat hier echter, dat God graag vergeeft *bij berouw en bekering (en bij onopzettelijke zonden)*, maar wil Hij niet vergeven *als mensen in hun zonden bewust volharden en zich niet willen bekeren*. De twee cursief gedrukte aanvullingen van mij horen er vanzelfsprekend bij (zoals in de hele Schrift duidelijk is). Deze tekst bewijst dus niet, dat er betaald moet worden om vergeving voor onze zonden mogelijk te maken.

Romeinen 5:16.

De zonde van de ene, Adam, werkte door in al zijn nakomelingen, waardoor ze allen zondig zijn en te veroordelen. Maar de genadegave (via Christus) is groter. Die werkt van vele overtredingen naar rechtvaardiging. Hoe interpreteren we hier het woord rechtvaardiging? Betekent dat alleen vrijpraak (zoals de NBV suggereert)? Maar door alleen vergeving verandert een mens niet. Gezien het verband gaat het daar nu juist wel om. De vertaling van de NBV is daarom te beperkt. De genadegave bewerkt de vernieuwing van het hart en leven. Daardoor zullen mensen, die zondaren waren, gaan heersen in het eeuwige leven (5:17) en leven (5:18). Zondaars worden door de genade rechtvaardigen (5:19). Alleen vergeving leidt niet tot het eeuwige leven – daarvoor is vernieuwing van ons hart noodzakelijk (5:20,21).

NB: de vertaling van 'rechtvaardiging' met 'vrijpraak krijgen' in de NBV is gemaakt door vertalers die kennelijk de schuld als hoofdprobleem zien. Maar rechtvaardiging is 'verandering: een levende rechtvaardige of een nieuwe schepping worden.

Hoe dan ook: deze tekst bewijst niet dat rechtvaardiging plaatsvindt doordat Jezus onze straf of schuld droeg en plaatsvervangend voor ons betaalde.

Galaten 3:10.

Iedereen die op de wet vertrouwt (en zonder geloof op eigen kracht met de wet wil leven) is vervloekt. Maar tegelijk blijkt, dat er altijd mensen zijn geweest die wel geloofden in Gods hulp en die niet op de wet en hun vlees vertrouwen (zie vs 6-11). Die mensen zijn net als Abraham geen vervloekten! Zij zijn door hun geloof ánders, dankzij de Geest van God in hen. Ook in het OT werden mensen al gered door wedergeboorte. Deze tekst bewijst niet dat er voor vergeving en verzoening (plaatsvervangende) betaling van schuld of straf nodig is, wat de DL beweren en als uitgangspunt nemen.

Marcus 16:16, Johannes 3:16 en 3:36.

Deze teksten tonen aan DAT Jezus redt en verlost als we geloven, maar *zeggen niets over HOE Hij die verlossing dan bewerkt*. Verlost Jezus (1) door onze veroordeling te dragen; door onze straf/schuld te betalen? Is dat de kern, basis of hoofdzaak van de verlossing? Of verlost Hij (2) ons van onze zondige aard (via bekering) en is vergeving van zonden dan een vanzelfsprekend bijkomend feit. De aangegeven teksten geven geen antwoord op de vraag waarom God ons niet zal veroordelen als we in Jezus geloven. Daarom kunnen ook deze teksten niet als bewijs dienen voor het uitgangspunt van de DL.

DL II.2 zegt dan, dat wij niet in staat zijn om aan God voldoening te geven en ons van de toorn te bevrijden. Daarom gaf God Jezus als Borg. *“Deze is voor ons en in onze plaats aan het kruis tot zonder gemaakt en een vloek geworden om voor ons te voldoen”*. **II.3** zegt dan dat de kruisdood het enige offer en een volledige betaling voor de zonde is. Daarna gaat het over de reikwijdte en waarde van het offer van Jezus. **II.8** spreekt over *‘de levendmakende en reddende kracht van de dood van Gods Zoon’*, maar vertelt niet hoe die dood zondaren levend maakt en redt.

Bij II 2 en 3 worden als bewijzen uit de Bijbel de volgende teksten aangevoerd:

Johannes 3:16 Zie onder DL II.1.

Romeinen 5:16 Zie onder DL II.1.

2 Korintiërs 5:21.

Hier wordt het een naast het ander gezet. Jezus is in deze wereld gekomen – onder de wet, onder de vloek, in de zonde. Zo is Hij voor ons tot een vloek, tot zonde gemaakt. Ook hier staat niet dat ónze zonden of schulden op Hem gelegd zijn. Hij is wel in ons midden gekomen, om ons uit onze slavernij aan zonde, vloek en dood te bevrijden. Hij voegde zich bij ons onder het slavenjuk en liet zich zo in de positie van slaaf brengen. Net zoals Mozes naar Egypte ging en daar één met het slavenvolk wilde worden (medeslaaf) om met Gods hulp de Farao te overwinnen. Zo zou hij het volk uitleiden. Door Gods hulp bleek Mozes sterker dan alle tirannen. Ook toen was er bij die bevrijding totaal geen sprake van schuldbetaling (aan God of aan farao).

Gezien de context in Korintiërs past het hier niet te spreken over schuldbetaling. Het gaat voortdurend over nieuw leven, nieuwe schepping, bevrijding van liefdeloosheid en egocentrisch denken. Ook deze tekst bewijst de leer van de DL dus niet.

Galaten 3:13.

‘Christus is voor ons een vloek geworden’. Zie ook hierboven bij 2 Kor 5:21. Ook deze tekst bewijst de schuldbetaling niet. Jezus kwam bij ons, onder de wet, onder de vloek. Wij waren vervloekten doordat we vast zaten in de vloek (onder allerlei machten, bv satan c.s, die ons naar de ondergang drukken en trekken). Jezus kwam bij ons in die situatie, wilde ook een vervloekte zijn, met ons. Hij ging de strijd aan met al die mens/God-vijandige machten en krachten en overwon ze allemaal. Hij gaf zijn leven daarvoor. Zo betaalde Hij de (los)prijs voor de overwinning = alles wat nodig was om ons te bevrijden en ons tot overwinnaars te maken. Zo heeft Hij met zijn leven ons vrijgekocht. Het is niet nodig hierbij aan betaling van schuld of straf te denken. Het feit dat Jezus aan het kruis hing bewijst, dat Hij echt bij ons onder de vloek van deze wereld wilde komen en ook de strijd met alle vloek brengende krachten en machten aanging. Zelfs aanvaardde Hij dat Hij door de mensen vervloekt en daarom door hen gekruisigd werd. Het is met deze tekst ook niet bewezen dat God de Vader zijn onschuldige Zoon vervloekte. Er zijn vaker rechtvaardigen (niet door God vervloekten) aan een kruis gedood. Weer geldt: deze tekst bewijst niet wat de DL beweren.

Hebreeën 10:14.

Het offer van Jezus was voor 100% gaaf, toewijding. Hij bleef trouw en liefdevol tot het uiterste. Hij volbracht dat. Dat was voor God de garantie, dat deze mens Jezus zo betrouwbaar was dat God hem alle macht in hemel en op aarde kon toevertrouwen – ja zelfs het eeuwige koninkrijk. De liefde en trouw van Jezus bleek immers sterker dan alle verleidende vijanden! Wie zich aan Jezus overgeeft en bij Hem de wedergeboorte zoekt, krijgt van Jezus de toezegging dat je één met Hem bent en zult worden (volmaakt). Zijn mentaliteit, zijn liefde en eeuwige trouw zijn nu onze liefde en trouw. Doordat de naam en Geest van Jezus in ons zit zijn wij in principe al voor eeuwig volmaakt – daar werkt Jezus verder met ons aan. We hebben in Hem de volmaaktheid al (al zijn we het nog niet), want de Volmaakte is al in ons aan het werk als de Volmaker! Hier is geen sprake van schuldbetaling of straf dragen. Gelukkig maar, want anders zou in dit leven onze volmaaktheid iets virtueels zijn en geen ervaarbare werkelijkheid, terwijl de Bijbel daar wel van spreekt (10:15,16).

Hebreeën 9:26,28.

Jezus is verschenen om de zonde weg te doen. Dat is wat anders dan de schuld wegdoen! Hoe deed Hij de zonde (enkelvoud; zondemacht over ons) ‘te niet’? Hijzelf overwon de zondemachten en krachten. En zijn overwinningskracht stelt Hij nu in ons beschikbaar opdat wij zo de zonde weg kunnen doen. Iedere keer als we weer zonden herkennen is Hij er om ons te helpen die zonde weg te doen en te overwinnen. Wat vs 26 zegt is inderdaad het doel van zijn werk. Deze uitleg past veel beter dan de gedachte van plaatsvervangende schuldbetaling.

Hij nam (vs 28) de verantwoordelijkheid op zich om de macht van de zonde weg te werken. En Hij begon daarmee door al die tot zonde verleidende machten en krachten zonder belemmering op zich af te laten komen, te weerstaan en hen te overwinnen. Nu is het onze beurt. Hij is in ons en dankzij Hem en zijn kracht zijn wij overwinnaars.

De NBV vertaalt weer suggestief met ‘... geofferd om de zonden van velen te dragen’, maar er staat letterlijk ‘weg te dragen’ of ‘weg te nemen’.

Weer: deze tekst bewijst niet wat de DL stellen.

1 Johannes 2:2.

Jezus is een verzoening voor onze zonden. Is dat door schuldbetaling? Of is dat doordat Hij bewerkt dat in ons de overwinnende liefde komt? Die liefde die Hij (als mens) tijdens zijn leven

en tenslotte ook op Golgotha trouw bleef en bewees? Nu brengt Hij door de Heilige Geest zijn gezindheid in ons. Dat bewerkt eensgezindheid met God en met elkaar = verzoening met God en elkaar. Verzoening gebeurt altijd door verandering van ons hart. God hoeft niet te veranderen, maar wij. Gods gezindheid moet in ons komen, anders kan er nooit sprake zijn van verzoening. Schuld of straf betalen bewerkt iets wat buiten ons om gaat. Verzoening ontstaat door verandering van ons hart. Jezus kan dat doen bij iedereen – in de hele wereld - als men maar komt en wil.

In **DL II.4** wordt o.a. **Matteüs 27:46** aangehaald waar Jezus uitroept *‘Mijn God, mijn God, waarom hebt U mij verlaten?’*. Bewijzen deze woorden, dat Jezus Gods toorn droeg op Golgotha (voor ons in de plaats) en werkelijk door God verlaten werd?

Overweging 1: Is verlaten worden door God hetzelfde als Gods toorn ondergaan? Verlaten worden door God is: passief – God doet niets. Gods toorn duidt echter op een actief uitgieten door God van zijn boosheid en straffen (wraak).

Overweging 2: Jezus haalt Psalm 22 aan. David riep dezelfde wanhoopswaarden uit. Was David werkelijk verlaten door God?? De meeste uitleggers zeggen dat David het wel zo aanvoelde, maar dat God tegelijk wel bij David was. Psalm 22:1 is een uiting van *een sterk gevoel van verlatenheid*. Waarom zou dat op Golgotha anders zijn? Zou Jezus dit woord anders gebruiken dan David deed? Op Goede Vrijdag kreeg de hel vrij spel, zo kunnen we zeggen. God liet dat toe. Maar was dat vanwege een straf die Jezus voor ons in de plaats moest ondergaan?

Is het niet aannemelijker te verklaren als volgt: God liet toe dat Jezus (als Lam) een briesende leeuw tegenover zich kreeg. Jezus moest tonen dat Hij zelfs in die hel trouw bleef. Zo alleen bewees Hij sterker te zijn dan alle mogelijke vijandschap en verleiding tot ontrouw – en God was er bij en zag hoe zijn Zoon als mens trouw bleef tot het uiterste. Jezus was alle vijanden te sterk. Zijn liefde was te sterk. Hij was betrouwbaar tot het uiterste: Hij zondigde niet! Deze Jezus is nu door God opgewekt en tot onze Heer gemaakt. Hij is nu (sinds Pinksteren) in ons en helpt ons. Hij weet precies wat wij nodig hebben.

De schuldbetalings-uitleg wordt dus ook door dit bijbelwoord werkelijk niet bewezen.

In **DL III/IV** wordt de verdorvenheid van de mens helder omschreven. Hoe het zo gekomen is (1,2). En dat door onze verdorvenheid Gods toorn/afkeer opgeroepen wordt (op ons rust, 3). Hoe diep de zonde zit (4,5). Hoe we er van verlost worden (6) en dat het heil nu wereldwijd wordt aangeboden (7,8). Dat het ook serieus aangeboden wordt maar er wordt verschillend op gereageerd (9). Als mensen zich bekeren is het helemaal te danken aan Gods genade waardoor zij dat kunnen (10). Dat de wedergeboorte door de Geest van Jezus de enige weg van verlossing is die ons tot op de bodem van ons hart verandert (11). Dat is een werk van God (12), wat voor ons niet volledig te begrijpen is (13). Daarna wordt nog beleden dat enerzijds alles uit God is maar anderzijds de mens eigen verantwoordelijkheid draagt (14-17).

In **DL V** wordt niets gezegd wat direct betrekking heeft op het onderwerp van onze studie. Het gaat over de volharding der heiligen.

Wel lijkt het er op dat de verlossing hier meer gezien wordt als ‘bevrijding van de tirannie van de zonde’ (1) dan als betaling van schuld e.d.

Ook als het gaat om afdwaling en zonden in het leven van de heiligen of uitverkorenen, wordt er veel aandacht gegeven aan de Geest van God, die in de harten werkt en mensen weer tot het leven voor God terug leidt.

Onze zekerheid van de redding (en de mate van die zekerheid in ons hart) wordt bepaald door de mate van 'vast geloven dat zij levende leden van de kerk zijn ...' (9). Maar dit kun je alleen 'vast geloven' dankzij wedergeboorte, door de kracht van de Heilige Geest in je waardoor je trouw en gehoorzaam bent en je toelegt op een zuiver geweten (10). Je levenshouding en gedrag bewijst of je gelooft (Hebr 11). Dit laatste geldt zowel naar jezelf toe (het sterkt je eigen zekerheid), maar het zijn ook de bewijzen naar anderen toe of je echt gelooft of niet. En het is ook voor God het bewijs (zie bv Mat 25 en vele andere plaatsen).

Kortom – ook volgens de DL vinden gelovigen zekerheid door hun overgave aan God!

En dus niet door het feit dat Jezus 'alles voor ons in de plaats betaald heeft'. Toch wordt dit laatste vaak als het krachtige voordeel van de verzoening door voldoening gezien (we hebben zekerheid, omdat Jezus alles voor ons heeft volbracht, zeggen veel gelovigen). Maar volgens de DL ligt het toch anders. Want de vraag is toch ook bij de leer van de verzoening door voldoening: *wanneer heb je eigenlijk deel aan die (plaatsvervangende) betaling door Jezus? Wanneer weet je dat Hij ook betaalde voor jou? En het antwoord van de DL is dan helder: **alleen als het geloof werkzaam en levend is.** Dit betekent als we het naast elkaar zetten: **of de verzoening nu plaats heeft door plaatsvervangende betaling of niet is feitelijk voor de zekerheid van het heil niet beslissend. De levendige werking van jouw geloof (blijkend in zuiverheid en gehoorzaamheid) geeft je zekerheid, zo zeggen de DL terecht.** En juist die levendigheid wordt bewerkt door de wedergeboorte. De Bijbelse leer van verzoening door wedergeboorte (Jezus in ons) wijst daarom helderder de weg tot zekerheid van je redding dan de (onbijbelse) reformatorische leer van verzoening door voldoening. De laatste werkt vaak misleidend.*

Conclusie:

De Dordtse Leerregels zien met name in hoofdstuk II onze schuld als de grootste nood. Ze wijzen op het lijden en sterven van Jezus als grond van onze verlossing. Hierbij 'verklaren' ze het lijden en sterven van Jezus dan als schuldbetaling. Hij droeg de straf/vloek voor ons in de plaats. De bijbelse argumentatie die hiervoor aangegeven wordt is duidelijk niet steekhoudend en ontbreekt gewoon.

Tegelijk wordt in hoofdstuk III/IV onze verdorven, zondige aard als grote nood beleden. Voor de verlossing dáárvan is de wedergeboorte noodzakelijk (verzoening!). Zonder de (te ervaren) wedergeboorte is er ook geen zekerheid van het heil.

De DL geven geen argumentatie waardoor de reformatorische verzoeningsleer (door plaatsvervangende schuldbetaling) als bijbels gezien moet worden.

Ton de Ruiter, Arnhem

Bew. 12/12/2016.